

Warszawa, 19 maja 2005 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław TROCIUK

RPO-497973-III/05/IM

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Pani
dr Agnieszka Chłoń-Domińczak
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Polityki Społecznej

Uprzejmie informuję Panią Minister, że do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga od osoby, której organ rentowy odmówił prawa do świadczenia przedemerytalnego. Podstawą decyzji odmownej było niespełnienie warunku posiadania wymaganego stażu ubezpieczenia (okresów składkowych i nieskładkowych).

Skarżący z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w latach 1990-93 podlegał ubezpieczeniu społecznemu na zasadach, określonych przepisami ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.). W art. 15 ustawa ta stanowiła, że za okres ubezpieczenia uważa się miesiące kalendarzowe, za które ubezpieczony opłacił składki na ubezpieczenie społeczne lub w których nastąpiło zwolnienie od opłacania składek. Wydane z kolei na podstawie art. 24 tej ustawy przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz.U. z 1993 r. Nr 68, poz. 330 ze zm.) w § 37 przewidywały, że zwolnienie z opłacania składek następuje za okres pobierania zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego albo odbywania czynnej służby wojskowej, służby zastępczej lub zasadniczej służby w obronie cywilnej. Stosując ten przepis organy rentowe uznawały, że jeżeli okres pobierania zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego albo odbywania służby wojskowej przypadła w dwóch lub więcej kolejnych miesiącach, zwolnienie z opłacania składek

przysługiwało tylko za te pełne miesiące, w których okresy te trwały co najmniej 15 dni.

W czasie prowadzenia działalności gospodarczej w 1993 r. skarżący pobierał zasiłek chorobowy w okresach od 13 kwietnia do 20 maja, od 13 września do 25 października i od 10 listopada do 22 grudnia. W świetle powołanych wyżej przepisów był zatem zwolniony z obowiązku opłacania składek nie tylko za okresy korzystania ze zwolnienia lekarskiego, ale również za te pełne miesiące, w których okresy pobierania zasiłku chorobowego trwały co najmniej 15 dni, a więc za kwiecień, maj, wrzesień, październik, listopad i grudzień 1993 r., a więc za okresy, w których nie przebywał na zwolnieniu lekarskim i nie pobierał zasiłku chorobowego. Były to zatem okresy pozostawania w ubezpieczeniu, za które nie było obowiązku opłacania składek.

Stosowana przez organy rentowe praktyka zwolnienia z opłacania składek za pełne miesiące, w których okres pobierania zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego albo odbywania służby wojskowej trwały co najmniej 15 dni, ustała z dniem 1 stycznia 1999 roku, kiedy to weszły w życie przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.).

Aktualnie obowiązujące przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), regulując w art. 2 i 4 zasady ustalania okresów składkowych i nieskładkowych, nie uregulowały kwestii uznania za okresy pozostawania w ubezpieczeniu zwolnienia z opłacania składek w okresie prowadzenia działalności gospodarczej, przypadające po dniu 15 listopada 1991 r. Art. 6 ust. 2 pkt 14 tej ustawy pozwala uwzględnić jako okresy składkowe tylko te okresy zwolnienia od opłacania składek w ramach podlegania ubezpieczeniu osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, które miały miejsce przed dniem 15 listopada 1991 r.

Z tej przyczyny organ rentowy zaliczył skarżącemu do okresów uprawniających do emerytury okresy zwolnienia z opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, spowodowanych pobieraniem zasiłku chorobowego, nie zaliczając do okresu składkowego, ani też nieskładkowego pozostałą część każdego z miesięcy, w których skarżący pobierał zasiłek. W rezultacie skarżącemu zabrakło ok. 2 tygodni do wymaganego stażu ubezpieczenia wynoszącego 35 lat.

Ustawa z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104 poz. 450 ze zm.) wprowadziła po raz pierwszy podział (stażu ubezpieczenia) na okresy składkowe i nieskładkowe. Przepis art. 4 ust. 1 pkt 3 tej ustawy pozwalał

traktować jako okresy nieskładkowe jedynie okresy zwolnienia z opłacania składek z tytułu pobierania zasiłków z ubezpieczenia społecznego chorobowego lub opiekuńczego oraz świadczenia rehabilitacyjnego. Jednak w przypadkach, w których przepisy przewidywały możliwość zwolnienia z opłacania składek za cały miesiąc, pozostała część tego miesiąca była kwalifikowana tak, jak okres pobierania zasiłku lub okres służby. Taką praktykę działania organów rentowych potwierdzało pismo Wiceprezesa ZUS, którego kopię przedkładałam w załączeniu do tego pisma.

W mojej ocenie przypadające przed 1 stycznia 1999 roku okresy zwolnienia z opłacania składek powinny być w nowym systemie emerytalno-rentowym traktowane jako okresy nieskładkowe. Brak uregulowania tej kwestii stanowi lukę prawną, ponieważ instytucja zwolnienia z opłacania składek stanowiła do dnia wejścia w życie reformy emerytalnej integralną część systemu ubezpieczenia społecznego osób prowadzących działalność gospodarczą oraz systemu zabezpieczenia emerytalnego twórców. Taki stan prawny podważa zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Sprawa uprawnień skarżącego do świadczenia przedemerytalnego oczekuje na rozpatrzenie przez sąd drugiej instancji. Niezależnie jednak od tego, po przeanalizowaniu problemu, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147), postanowiłem zwrócić się do Pani Minister z wnioskiem o podjęcie działań zmierzających do wyeliminowania istniejącej luki prawnej.

Załącznik 1

/-/

DYREKTOR ZESPOŁU

/-/ mgr Lesław Nawacki